

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

lustrovaná kniha

Jeden rok v Haiku

Ilustovala a upravila: **Anastasiya Silevich**

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Ilustrace a grafika
Specializace: mediální a didaktická ilustrace

Bakalářská práce
Ilustrovaná kniha japonské poezie
Anastasiya Silevich

Vedoucí práce: Doc. M.A. Renata Fučíková
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně
a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018

..... podpis autora

OBSAH

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE, 9-10
2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY ,CÍL PRÁCE, 11-12
3. PROCES PŘÍPRAVY ,PROCES TVORBY, 13-14
4. TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA , POPIS DÍLA ,PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR, 15-18
5. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ, 19-20
6. RESUMÉ, 21-22
7. SEZNAM PŘÍLOH, 23-41

1. Mé dosavadní dílo v kontextu specializace

Kdybych měla říci, kde bychom našli moje prvotní zapálení pro mojí specializaci - Ilustraci - musela bych říci, že se nachází v příhodě, kterou mi můj táta vyprávěl jako ještě malému děcku: Stalo se to v dalekém roce 1979. Když při hodině výtvarné výchovy jeden klučina nakreslil portrét učitelky. Ta si až příliš podezřele zdařilý obrázek pozorně prohlédla. I rozzlobila se a dala svému žákovi tu nejhorší známku, kterou mu mohla dát. Celé třídě pak pohrozila, že stejně stejný výsledek čeká každého, kdo ji bude chtít podvést tím, že bude něčí práci vydávat za svou. Tím chlapcem z příběhu byl samozřejmě můj otec. Uběhlo mnoho let a i teď tatka vzpomíná na onu příhodu s úsměvem (i když dobře vím, že kvůli této situaci nevezal tužku do ruky dobrých 20 let). Kardinálně změnil svůj život nástupem na právnickou fakultu, (kde mj. později potkal moji mamku). A právě díky otci, který mi vždy daroval k narozeninám a Vánocům ty nejkrásnější, bohatě ilustrované knihy a již v ranném dětství ve mne tím probudil lásku ke kreslení. Mými nejmilejšími malíři byli od dětství holandský Rembrandt van Rijn a italský Caravaggio, poprvé jsem jejich nádherné práce viděla na pohlednicích. V mých jedenácti letech se převrátil můj život naruby tím, že jsem se dostala na uměleckou školu a začala poprvé malovat opravdovými petrohradskými akvarelovými barvami, které mně darovali rodiče v den přijetí na školu. Ihned jsem si tuto techniku velmi oblíbila. Od té doby jsem se nikdy s akvarelem nerozloučila, vždy to byla a i nyní zůstává moje nejmilejší technika malby dodnes.

V patnácti letech jsem byla přijata na střední školu výtvarného umění v Minsku, kde jsem se naučila akademické kresbě. Naučila jsem se zvládat techniku mého oblíbeného akvarelu a zažila jsem jedny z nejkrásnějších chvil ve výtvarném umění. Ke konci studia na střední škole jsem plánovala výběr vysoké školy. Spolu s rodiči jsme se rozhodli hledat školu v zahraničí. Když jsem si vyhledala Západočeskou univerzitu v Plzni, fakultu Ladislava Sutnara obor Ilustrace a grafika a uviděla, že tam je moje specializace - Ilustrace, okamžitě jsem věděla, kam se chci hlásit a věděl jsem, že bych se moc ráda dostala na školu právě tam.

Ve svých dvaceti letech jsem začala studium na zdejší Západočeské univerzitě v Plzni na „Sutnarce“. Ta se pro mne stala nejen školou, ale i druhým domovem, ve kterém se cítím doopravdy šťastná. Právě zde jsem se naučil tomu, čemu jsem se tak dlouho bránila – digitální malbě. Teď se mi moc líbí spojovat manuální kresbu s digitální technikou. Právě tady jsem pochopila, čím opravdu se chci v životě zabývat, věnovat se neustálému rozvoji v oblasti ilustrace. Je tak skvělé učit se něčemu, co nemá počátek ani konec. Téma mojí bakalářské práce mi otevřelo dveře do nového, dříve nepoznaného světa ilustrace, naučilo mě být trpělivou a pracovitou a žít tím, co dělám s láskou. Díky tomu jsem pochopila to, jak je překrásné kombinovat různé techniky. Neustále prahnu po nových způsobech tvorby. Stejně tak mě baví vytvářet ilustrace intuitivně.

2.1 Téma a důvod jeho volby

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala ilustrování trojverší básní Haiku. Název přišel v průběhu práce — Jeden rok v Haiku, což symbolizuje pradávný koloběh přírody.

Pro mne je japonská poezie symbolem propojení moudrosti, vkusu, pochopení reality pomocí klidu a jednoduchosti. V japonském trojverší „Hokku“ (jak jsou básně nazývané v ruském jazyce) nejen každé slovo, ale i každá slabika je naplněna zvláštním obsahem, vyžaduje aktivní práci mysli, kreativity, rozmyslu. A před umělcem, ilustrujícím tato literární díla stojí nesešný úkol stvořit poezii nepolapitelné krásy a nestálosti světa. Jak se ukázalo, je nesešné, ale zajímavé ilustrovat neutuchající umění velké poezie. V souvislosti s tím jsem byla nucena vyzkoušet nejednu techniku, abych dosáhla požadovaného výsledku, který bude odpovídat mým představám o tom, co chci v knize zobrazit.

Moudrost spočívá v prostých životních jistotách, se kterými se setkává každý. Pro mne je Haiku něco více než jen poezie — je to umění poznání sebe sama, poznat svoje nitro, poznat to, co je blízké každému z nás. Snažila jsem se tvořit tak, aby kniha „Jeden rok v Haiku“ otevřela čtenářům svět klidu, míru a harmonie a splynutí s sebou samým.

2.2 Cíl práce

Práce s básněmi Haiku se pro mne stala bezprostřední osobní zkušeností a i jistým pozorováním. Hlavním cílem provedené práce bylo ukázat veškerou japonskou jednoduchost a půvab této krásné formy poezie. Stejně tak i upozornit na to, že čas a pozorování člověku pomohou mnohé záležitosti pochopit a uvědomit si je. Úkolem pro mne bylo odhalit čtenáři pomocí ilustrací náladu a atmosféru veliké poezie Haiku z modernějšího úhlu pohledu a aby po přečtení knihy zůstal pocit harmonie, míru a uklidnění.

Během práce na knize jsem brala v úvahu to, že jedna z důležitých vlastností „Hokku“ je jeho neúplnost. „Hokku“ pouze načínalo dialog — odpověď následovala v ilustraci.

Snažila jsem se vytvořit ilustrace k Haiku lehkými pro pochopení, použila odměřenou/střídmou barevnou paletu, vynasnažila se, aby obraz byl dílem okamžiku a se čtenářem příjemně komunikoval.

Pro mne je ilustrování Hokku především umění říci mnohé nemnoho slovy. Tvoříc ilustraci jsem používala výrazný detail, abych nabídla představivost čtenáři jemu samotnému dokreslit ostatní. Hokku učí hledat skrytou krásu v prostém a nezřetelném, předává radost z nečekaného setkání s překrásným. V klasických Hokku se odráží Japoncům vlastní citlivost a neochvějnost vztahu k přírodě, pocit nerozdělitelné spojitosti přírody a člověka, schopnost rozumět a soucítit se vším živým.

Pro mne se cílem práce na této knize stalo něco více než jen tvůrčí proces. Protože po přečtení Haiku není možné zůstat stejným.

3.1 Proces přípravy

Svoji práci jsem začala studiem a rešerší různých japonských poezií. Vždy mne okouzlovala japonská poezie, je v ní taková nesmrtelnost umění skládat básně z několika řádků, přicházejících k nám z hlubiny věků, ta magie málomluvnosti: prostota slova, koncentrace myslí, hloubka výrazu a srozumitelné pochopení všedních věcí. Myslím, že právě moje osobní otázky mne přivedly k tomu, hledat odpovědi samostatně, pohroužená do literatury filozofie a následně pak poezie. Zároveň jsem se začala zajímat o západní religie, praktikovat meditaci, a ta mne pomohla objevit filozofii a poezii Haiku. Jeden z rozšířených názorů hlásá, že Haiku se musí zakládat na vlastní bezprostřední zkušenosti, rašit z vlastních pozorování autora, obzvláště pozorování sebe sama. V Haiku jsem našla své pochopení toho co se děje. Začala jsem věnovat více času tvorbě, malování akvarelů a poté, postupně, přešla k digitální malbě. Také jsem si často připomínala slova jednoho zenového mistra, myslela jsem si, že každý z nás si přeje štěstí, ale ne každý chce pochopit, že štěstí je v harmonii sama se sebou: „Mnoho cestiček vede od úbočí hory, ale na vrcholu všichni poznáme jednu a tutéž jasnou Lunu“.

3.2 Proces Tvorby

Zpočátku jsem pracovala s technikou akvarelové malby, tak jak se mi zdálo, že to bude výborným doplňkem k pomíjivosti momentu v Haiku. Pak, během další práce, jsem se rozhodla, že by bylo lepší vytvořit celistvější ilustrace, aby čtenářovu pozornost neodváděla různorodost barevných skvrn, které akvarel vytváří. Proto bylo rozhodnuto zachovat při práci určitou zdrženlivost a jednoduchost. Co se techniky týče, byla šablona vytvořena ručně, aby ilustrace navozovaly příjemné pocity, chtěla jsem vytvořit u čtenáře takový pocit, že vše bylo nakresleno od ruky, a nikoli s použitím technických vymožeností. Šablony vytváří pocit přítomnosti samotné přírody, jakoby byl vidět kousíček země nebo část oblohy jako spojení člověka a přírody, s pomocí přirozených vzorů. Vzory, které byly použity v práci byly vyhotoveny ručně. Potom jsem dokončovala kompozici přímo v počítači. Když byla kompozice ilustrace vcelku načrtnuta, vytvořila jsem nevelkou maketu, abych viděla, jak bude vypadat celek. Následně jsem dělala zkoušky barev, aby bylo barevně vše jednotné a harmonické. Zakončením práce bylo pak zakomponování ilustrací speciálně s ohledem na vazbu knihy v japonském stylu. Stejně tak byl vybrán i nejvhodnější font. Tato závěrečná část práce byla vyhotovena v InDesignu.

4.1 Popis Díla

Kniha japonské poezie — Jeden rok v Haiku. Obsahuje 20 dvoustranných ilustrací, vyhotovených technikou koláže ve Photoshopu, s využitím ručních úprav.

Rozměr knihy je 21x42 + 2.5 cm s přihlédnutím na japonskou vazbu. V knize je použit japonský rýžový papír gramáže 170g/m², aby čtenáři bylo příjemné na dotek listovat stránkami v knize. Bylo pamatováno na to, že v knize jsou celostránkové ilustrace, a proto bylo vytvořeno takové zalomení, aby se kniha v rámci technických možností mohla otevřít úplně.

Kniha je rozdělena do období, stejně jako v Japonsku každý sezónní slovo s sebou nese dlouhý vlak sdružení, které se vyvíjejí, zlepšovat a opatrně dědí z generace na generaci dobrých tisíc let, ukládat a zmutovat do speciálních sezónních adresářů, a dnes je široce rozšířená.

Zahájil jsem knihu od zimy a pokračoval v následujících měsících, kdy se obrazy plynulo prolínají jako jeden z symbolů cyklu života v přírodě.

Knihu jsem začala od zimy a pokračovala dalšími měsíci, kde se ilustrace plynule přelévají jedna do druhé, jako symbol koloběhu života v přírodě.

Není pochyb o tom, že v mé knize, velká pozornost je věnována illyustratsiyai jako Haiku učí hledat skryté krásy jednoduchý a nenápadný, vyjadřuje radost z náhlého setkání s krásnou. V trehstischiyah hokeji, které jsem si vybral pro svou knihu odráží vlastní japonskou citlivost a plachost ve vztahu k přírodě, smysl pro nerozlučné jednotě člověka a přírody, schopnost zachytit jedinečnost okamžiku, a dávat pozor na všechno, co se stane s námi. V obrazovém systému haiku hraje zvláštní roli „sezónní slovo“ (kigo), což odráží ponoření básníka do přírody. „Sezónní slova“ jsou slovní obrazy, které naznačují sezónu roku, která jim byla tradičně přiřazena, což představuje báseň přírody do básně.

Poezie Rang zdědil Wakaovy tradice a podnikl kroky k jejich rozvoji. Rozložila hranice kanoonu, zvýšila se počet jevů a věcí, které se přidaly k řadám „sezónních slov“. Tento trend se také nachází v haiku. Již Matsunaga Taitoku se snažila rozlišovat v tématu sezóny a rozšiřovat pole „sezónních slov“ používaných v haiku. Poté se do haiku Kitamura Kigin představí nová „sezónní slova“.

Tradiční „sezónní slova“ prošly do haiku škola Basho, ale získaly hluboký filozofický smysl.

V Ranga bylo „sezónním slovem“ výraz „kumo noeru tori“ - „pták v oblacích“, který se objevil jako pramen. V haiku tento výraz byl také použit jako „jaro“. V básni Basho se používá jinak: básník psal o ptáku, který letí v oblacích podzimní oblohy. Haiku byl inspirován osamělostí a předpovědí téměř smrti. „Sezónní“ zde je slovo „aki“ - „podzim“. Takže v důsledku asociativních vazeb v básni je odhalena kombinace protichůdných obrazů - jaro a podzim. Obraz ptáka v oblacích odráží úvahy o stáří, přináší pocit vzpomínek na minulé mládí. Oxy-moronová kombinace, která vznikla na základě tradičního spojení mezi fenoménem a rokem, umožnila básníkovi vyjádřit svou myšlenku jasněji.

4.2 Technologická specifika

Když byly všechny ilustrace (které byly vytvořeny kombinací manuální a digitální grafiky), obálka a titulní list hotové, nastal dlouho očekávaný čas jít práci tisknout.

Tehdy jsem dokončovala knihu v InDesignu, a protože dělám japonskou vazbu, bylo potřeba vytvořit speciální maketu pro tisk. Vypočítala jsem si, že japonská vazba se bude hodit pro mé vybrané téma nejlépe.

Papír byl také vybrán speciálně ke stylu knihy. Použila jsem rýžový papír gramáže 170g/m².

4.3 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Je nosporné, že každý z nás se snaží uspět a dosáhnout úspěchů v našem rychlém světě, kde jsou technologie vylepšované každý den, nedovolují člověku zůstat stát na místě, ale nutí ho neustále se rozvíjet a běžet ruku v ruce s časem.

Má kniha je o tom, co lidé nazývají štěstím, a já — harmonií poznání sebe sama. Vždyť ke štěstí stačí tak málo, jen přijetí a pochopení sebe sama. V současném světě nemáme příliš času se zastavit a pochopit, kde je pravda. Ona je vždy s námi, ale tak často hledáme složité cesty k řešení vnitřních obav. A právě Haiku — to je ta poezie, která dodává sílu a moudrost myšlenkám, střízlivost a jasnost rozumu, trpělivost a dobrotu srdci.

Proces práce na této knize pro mne odkryl to, co vždy leželo na povrchu, ale co jsem díky uspěchanému životu nevnímala.

Tato kniha odhalí čtenáři svět klidu, míru a jednoty se sebou samým.

5. Seznam použitých zdrojů

a) knižní a periodická literatura

1. Choju, Giga. Masterpieces of Kosan-ji Temple: the Complete Scrolls. Tokyo, National Museum and The Asahi Shimbun, 2014. ISBN-10: 9627213802
2. Issues, Paperback. WEEKLY SHONEN JUMP [JAPAN/Japanese Language], Shueisha ,1993. ASIN: B07BPPL56G
3. Roger, Pulvers. If There Were No Japan. A Cultural Memoir. Published by JPIC, 2015. ISBN 978-4-916055-44-6
4. Mary Elizabeth Berry. Japan in Print. Information and Nation in the Early Modern Period, Anthony Grafton, 2007. ISBN: 9780520254176
5. Basil Stewart . A Guide to Japanese Prints and Their Subject Matter, 1979 . ISBN: 9780486238098
6. Ukiyo-E in Edo . Japanese Prints . NE1321.8.T56,2010. ISBN: 9781848220768

b) internetové zdroje

1. <https://www.poemhunter.com/poems/haiku/>
2. <http://www.vokrugsveta.ru/quiz/717/>
3. <https://www.stihi.ru/2005/04/20-578>
4. <http://www.haiku.su/theme/love>
5. <http://www.hi-braa.spb.ru/nihhon/hokku.php>

7. RESUMÉ

Для меня задачей было создать книжку ,благодаря которой человек сможет на минуту остановиться ,задуматься о происходящем в его жизни. Осознать, принять и двигаться дальше. Ведь к сожалению , за бешеным ритмом в нашей жизни мы не успеваем обратить внимание на самое важное – искусство слышать стук сердца. Так как прежде всего для меня японская поэзия – это сочетание мудрости ,изящества ,осознания действительности через спокойствие и простоту. В японском трехстишии хокку, не только каждое слово, но и каждый слог наполнен особым содержанием, требует активной работы мысли, сотворчества, размышления.

Известно, что иллюстрация является одним из важных элементов оформления книги. И от того, какое место в книге она занимает, зависит её характер и требования, которые к ней предъявляются. Поэтому было выбрано разместить иллюстрации полностью на весь формат ,чтобы в целом воспринимать происходящее действие повествуемое в хайку .Одно из широко распространенных мнений по поводу хайку гласит, что хайку должно основываться на собственном непосредственном опыте, вытекать из собственных наблюдений автора, и в особенности наблюдений над природой. В хайку отражаются присущие японцам чуткость и трепетность по отношению к природе, ощущение нерасторжимого единства природы и человека, способность понимать и сопереживать всему живому.

И перед художником иллюстрирующим эти литературные произведения стоит не простая задача воссоздать поэзию неуловимой красоты и изменчивости мира. Как оказалось ,не легко ,но интересно иллюстрировать уже неиссякаемое искусство великой поэзии. В связи с этим ,мне пришлось поменять не одну технику ,чтобы добиться необходимого результата ,который будет отвечать моим представлениям о том ,что я хотела донести до читателей в своей книге. Мудрость заключается в простых жизненных истинах ,с которыми сталкивается каждый. Для меня Хайку – это нечно большее чем поэзия – это искусство познания себя ,то ,что близко каждому из нас.

Надеюсь,что книга Один год в Хайку откроет для читателя мир спокойствия

7. Seznam příloh

- 1) akvarelové skici str. 24-35
- 2) skici tužkou str. 36-37
- 3) počítačové skici str. 38-39
- 4) Ukázky hotových ilustrací str. 40-41

